

גלילי

איסור החמין אחר הפסח

הגדרות

תערובת יבש ביבש

כאשר האיסור וההיתר אינם ממוזגים זה בזה, אלא נפרדים, כגון: מצות חמין ומצות פסח, וא"א לזהותם. נגררי גריסים שהתחמצו המעורבים בנגררים כשרים, אריזות קמח שחלקן אסור וחלקן מותר ולא ניתן לזהותם.

מין במינו לח בלח

תערובת שהיא בבחינה של מיוזג, כאשר שני מרכיביה הם מאותו סוג, כגון: תערובת נוזלים, תערובת קמחים שנילושה. ביחס לתערובת קמחים טרם הלישה, יש אומרים שאף היא יש לדונה כתערובת שהיא בבחינת מיוזג, ושייכת אפוא להגדרה זו.

מין שאינו מינו לח בלח

תערובת שהיא בבחינה של מיוזג, כאשר המינים שונים. כגון: מוצר שהתבשל עם חמין, תערובת בירה ביין, קמח של איסור שנילוש בעיסת דגים, חרדל המכיל קמח של חמין, קמח חיטה המעורב בקמח תירס.

דבר המעמיד

מיעוט של איסור המעורב באיזה מוצר, אך המיעוט הוא זה שגורם ל"העמדה" ולקיום של המוצר, ולנידוננו, כאשר החמין הוא מיעוט בתערובת, אך הוא גורם לייצובו של המוצר, יש להחמיר בו, כדין מעמיד הנזכר בסעיף א"א.

פסח, כדי שיהיה מותר לאכלה אחר הפסח. אכן אם תערובת זו אסורה בפסח עצמו, אסור, שהרי יש חשש שמא יאכלנו. (קמז סק"ג)

יב. בהתאם להג"ל, הרוכש מצרכים מעין הנ"ל על סמך שנמכר החמין וכדו', יעדיף לרכוש אריזות קטנות שבהם לא יגיע החמין לכזית.

ספקות

יג. כאשר למאפה שספק אם אסור הוא באיסור חמין שעבר עליו הפסח, אם מירב הסיכויים להיתר, יש להתיר. אם המירב הוא לאיסור, יש לאסור. כאשר למצב סיכויים שקולים, נחלקו הפוסקים. (תמו סק"ה, ועיין שם בשעה"צ).

יד. נאפה לפני הפסח, וספק נמכר לגוי, יש מקום לומר שאסור לכל הדעות מטעם שהוא מוחזק באיסור ועליך להביא ראיה להיתר. (על יסוד כללי הספקות להש"ך סעיף כ' ועיין מ"ב ע"ו סק"ה). (ועיין בש"ך יו"ד קיב סק"כ שכתב בנוגע לפת שנאפתה ע"י גוי וספק אם הכשיר ישראל את התנור, שאומרים בזה ספק דרבנן לקולא וכע"ז במ"ז קי"ג). ביחס לבישול נכרים. נושא זה דומה לכאורה לענייננו. וצ"ע.

טו. מי שבדיו מוצרי תערובת שחושש שמא אסור הוא באיסור חמין שעבר עליו הפסח, ומעוניין לתיתו או למכרו לגוי, ישאל למורה הוראה.

השלכת מעות כפי שזוי הנאת החמין. וכאשר מדובר על החמרה שלא לסמוך על מכירת חמין, יש להביא בחשבון שיש מתירים אף בלא השלכה, כמובא לעיל.

ח. שמרים העשויים מחמין שעבר עליו הפסח, וחימצו באמצעותם עיסה, הרי אף שיש בעיסה שישים כנגדם, יש לאסור, כי "דבר המעמיד" אינו בטל (תמו סק"ו). בדבר הקלות בנידון זה ראה מ"ב.

חמין שנתערב לפני הפסח

ט. נותר מלפני הפסח מאכל שבישלוהו בכלי חמין, מותר לאחר הפסח, וכל שכן שכלי נקי הבלוע בחמין, מותר להשתמש בו אחר הפסח. בישלו את המאכל יחד עם חמין, אסור אחר הפסח, בהפסד מרובה יש להקל (ע"פ מ"ב תמב סק"א, וחזו"א אוסר).

י. תערובת חמין במין אחר שנותרה עוד מלפני פסח, כל שיש שישים כנגד החמין, אין איסור. אם אין שישים כנגד החמין, כל שנפח החמין בכלי הוא כזית, התערובת אסורה. היה פחות מכזית, המ"ב נוטה להקל אולם נשאר בצ"ע (ביה"ל סוף תמו, ועיין חזו"א קיז סק"א). היתה זו תערובת של קמח כשר ומיעוט קמח חמין, מותר לאחר הפסח.

יא. הכלל של "דבר המעמיד אינו בטל", מתייחס גם לתערובות אלו. ודע שמותר לעשות תערובת לפני

חמין שעבר עליו הפסח

א. חמין של ישראל שעבר עליו הפסח, קנסו חכמים ואסרוהו באכילה ואף בהנאה. טעם הקנס, משום שלא ביערו ועבר על כל יראה. (תמח ג' ומ"ב)

ב. חמין שנמכר לנכרי טרם זמן איסור חמין, ועבר הפסח, אינו נאסר. ורבים מהמון העם נוהגים למכור חמצם לנכרי, והנכרי מחזיר להם אחר הפסח (תמח ג') אמנם יש שאינם מקילים כן אלא ביחס לדברים שאין בהם אלא חשש חמין וכדו', אך ביחס לחמין ממשי בעין מחמירים הם שלא לסמוך על מכירה זו, והם מתייחסים אל "חמין מכור", כאל חמין שעבר עליו הפסח, שאסור הוא.

חמין שנאסר ונתערב אחר הפסח

ג. חמין שעבר עליו הפסח ונאסר, שנתערב אחר הפסח בדבר המותר, הכלל בזה כדלהלן: היתה התערובת של יבש ביבש, בין במינו בין בשלא במינו, בטל ברוב. היינו, כל שהרוב הוא היתר – מותרת התערובת. (תמו ס"ק קה)

ד. נתערב לח בלח בין במינו בין שאינו במינו, אם יש בתערובת פי ששים היתר כנגד האיסור, בטל האיסור ומותר אחר הפסח. אם אין שישים – כל שההיתר הוא הרוב, משליך כסף כנגד שווי הנאת האיסור, והכל מותר. בשעת הדחק או בהפסד מרובה, מותר גם בלא השלכה זו, וזאת בהסתמך על המתירים. (תמו ס"ק קה).

ה. כל היתרי תערובות אלו, אמורים כשאירע כן בשוגג. אולם אם בכוונה ביטל את האיסור ע"י שעירבו, יש להחמיר (תמו סק"ד). טעם החומרא משום קנס (יו"ד צט).

ו. כאשר לאמור בסעיף הקודם, נראה שגם אם המפעל מערב ביודעין חמין שנמכר לנכרי לפני פסח עם תוצרת של אחרי פסח, התוצרת של אחר הפסח היא הרוב, יוכלו גם המחמירים שנזכרו בסעיף ב' להסתמך על היתרי התערובות הנזכרים לעיל, כי מבחינת המפעל מאחר שהוא מכר את החמין כדין, א"א לכנות זאת בשם "מבטל איסור", ואין איפוא לקנסו. נמצא שגם מי שמחמיר ואינו רוצה לסמוך על המכירה, יכול עכ"פ לסמוך על היתרי התערובת. (ועיין יו"ד צט ב בפת"ש סק"ה ועיי"ש בחי' רע"א).

ז. ביחס לשימורים שיוצרו לאחר הפסח ומעורבים בהם מרכיבי חמין, והם בבחינת לח בלח, וחוששים שמא אין שישים כנגד החמין, יש להתיר עפ"י הנ"ל ע"י

הודעות נחוצות בענייני חמץ שלאחר הפסח

נכתב ע"י הגאון רבי חיים כץ שליט"א

עדכון יום ג', כ"ב ניסן תשע"ד

בשנה זו בס"ד יש התקדמות רבה מאחר שדרישת הציבור גורמת להידור בנושא החמץ שנמכר המאפיות הבאות מקמח יבש וללא משפרים שנמכרו במכירת חמץ:

יחשלים:

- קצבורג
- בריזל
- יעלה
- סנהדריה
- נוימן
- גרליץ
- נחמה - בסניף בית ישראל בלבד

ב"ב:

מאפיית הצבי - קמח יבש ומשפרי אפייה שנקנו מגוי לאחר החג

רחבי הארץ:

- במאפיות: אנג'ל, ברמן, דוידוביץ, אחדות, אריאל, נעשתה מכירת חמץ התקפה גם ע"פ חוקי המדינה (ע"פ פסק מרן הגריש"א זצ"ל)
- יש לזכור שבחלק מהמאפיות משתמשים בפירורי לחם ע"מ למנוע הדבקות הלחם לתבניות ופירורי הלחם הללו נמכרו במכירת חמץ
 - פיתות במקומות רבים נמכרות כבצק קפוא ונאפות אפייה סופית לאחר החג והנם כחמץ גמור שנמכר במכירת חמץ
 - רבים סוברים שקמח וכן משפרי האפייה דינם כחמץ. ההסבר בקו המידע 03-6171144

עדכונים נוספים בקו המידע

03-6171144

להקיש מידע